

Position paper

Plastic zwerfvuil en microplastics horen niet in ons oppervlaktewater

Plastic zwerfvuil

Plastic zwerfvuil vervuult onze oceanen, rivieren en watergangen. Dagelijks worden we geconfronteerd met plastic zwerfvuil afkomstig van drinkflesjes, verpakkingen, rietjes, etc. Dit is schadelijk voor de waterkwaliteit en alles wat leeft in het water. Daarnaast zorgen plastics zoals 'wet wipes' voor verstoppingen van leidingen en pompen bij de afvoer van afvalwater.

De afgelopen jaren zijn er al initiatieven en maatregelen genomen om plastic zwerfvuil terug te dringen zoals: verbod op gratis plastic tasjes, opruimacties voor zwerfafval, verbod op bewust toevoegde microplastics in cosmetica, Statiegeldalliantie en project Schone Rivieren. Toch leveren al deze initiatieven nog onvoldoende resultaten op.

De aanpak van plastic zwerfvuil, de grootste bron van microplastics, is belangrijk voor het milieu en voor de volksgezondheid. De Unie van Waterschappen(Unie) wil een extra stap maken en actief inzetten om het plastic zwerfvuil terug te dringen uit ons water.

Microplastics

Niet alleen plastic zwerfvuil is een probleem maar mogelijk ook microplastics. Plastic zwerfvuil kan uiteenvallen in kleine deeltjes, microplastics. Microplastics (< 5mm), zijn slecht oplosbaar in water en niet afbreekbaar. Microplastics worden overal aangetroffen in het milieu. De slijtage van autobanden levert een grote bijdrage aan de belasting van microplastics naar het milieu. Daarnaast komen ook synthetische vezels van kleding via de wasmachine in het afvalwater terecht en uiteindelijk in het slib en het oppervlaktewater. Ook worden microplastics bewust als ingrediënten aan producten toegevoegd zoals aan cosmetische producten, verf en schuurmiddelen.

Microplastics kunnen door het eten van bijvoorbeeld mosselen in onze voedselketen terecht komen en zijn mogelijk schadelijk voor de volksgezondheid. Er is nog onvoldoende bekend wat de risico's zijn van microplastics. Er is grote behoefte aan uniforme monitoring en analysetechnieken voor microplastics.

Aanpak op nationaal niveau

Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat heeft in de brief aan de Tweede Kamer toegezegd maatregelen te nemen gericht op het voorkomen van plastic zwerfvuil en microplastics door in te zetten op:

- Afspraken met bedrijfsleven over plastic flesjes
- Autobanden met minder slijtage
- Gesprekken met textielindustrie over emissiereductie
- Onderzoek naar bio-afbrekbare verf

Het gebruik van microplastics in cosmetica is in Nederland al vergaand gereduceerd.

Aanpak op Europees niveau

Het is een Europese en Nederlandse ambitie om de emissie van zwerfvuil en microplastics naar oppervlaktewater te verminderen. Op 28 mei 2018 is de ontwerp Europese richtlijn 'Verminderen van effecten van kunststofproducten' gepresenteerd. De maatregelen die hierin benoemd zijn onder andere:

- Verbod op plastic wattenstaafjes, bestek, borden, rietjes, roerstaafjes en ballonstokjes
- Terugschroeven van gebruik van plastic houders van voedingsmiddelen en bekere
- Verplichtingen voor de producenten om bij te dragen aan de kosten van afvalbeheer en schoonmaak
- Verplicht inzamelen van 90% van de plasticdrinkflessen in 2025 voor eenmalig gebruik
- Aanbrengen van etiketteringsvoorschriften voor maandverband, vochtige doekjes en ballonnen
- Verplicht om consumenten bewust te maken van de negatieve gevolgen van zwerfvuil voor eenmalige gebruik vistuig

De Unie ondersteunt deze aanpak

Bijdrage Unie en waterschappen

Het voorkomen van vervuiling door plastic zwerfafval is vooral een taak van de gemeenten en nationale/ Europese overheden. Het probleem van zwerfvuil raakt ook de waterschappen als waterbeheerder. De acties van de Unie zullen vooral gericht zijn op lobby voor strengere regelgeving voor plastic producten. De Unie staat daarom volledig achter de Europese richtlijn om de effecten te verminderen van kunststof producten. Deze zijn nodig om een extra stap te maken naar schoon water.

Vanuit de intentieverklaring Delta-aanpak Waterkwaliteit en Zoetwater is de Unie alliantiepartner bij de acties op het gebied van het voorkomen van microplastics. De Unie levert een bijdrage aan het formuleren van nationale vervolgstappen voor maatregelen voor de bronnen en zet in op OSPAR maatregelen voor een ketenaanpak van bronnen van microplastics.

Waterschappen worden zowel in hun rol als waterkwaliteitsbeheerder en als zuiveringsbeheerder geconfronteerd met plastic zwerfvuil en microplastics in oppervlaktewater en afvalwater. Het opruimen van zwerfvuil vraagt van de waterschappen de nodige inspanning en brengt extra kosten met zich mee. Waterschappen monitoren, verwijderen daar waar mogelijk, en signaleren de problemen.

Waterschappen leveren individueel een bijdrage om zwerfvuil aan te pakken, zoals het organiseren van zwerfvuilopruiacties met scholen en buurtbewoners, de ondertekening van de Statiegeldalliantie door individuele waterschappen, het ondersteunen van onderzoeken naar microplastics, het stimuleren van innovatie ideeën voor het opruimen van zwerfvuil met bijvoorbeeld de 'Wasteshark' en het organiseren van bewustzijns campagnes over zwerfvuil.

Plastic zwerfvuil hoort niet in het oppervlaktewater. De Unie zet zich, samen met de waterschappen, actief in voor het terugdringen van plastic zwerfvuil in het oppervlaktewater.